

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Wintra, soudce Jaromíra Jírsky a soudce zpravodaje Tomáše Langáška o ústavní stížnosti stěžovatele: **R. V.**, zastoupený Mgr. Adamem Biňovcem, advokátem, sídlem Bykoš 41, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2024 č. j. 11 Tdo 625/2023-696, rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. března 2023 č. j. 6 To 47/2022-632 a rozsudku Okresního soudu v Bruntále ze dne 3. listopadu 2021 č. j. 66 T 84/2021-506, spojené s návrhem na zrušení § 287 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, za účasti **1) Nejvyššího soudu, 2) Krajského soudu v Ostravě a 3) Okresního soudu v Bruntále** jako účastníků řízení a **1) Nejvyššího státního zastupitelství a 2) Okresního státního zastupitelství v Bruntále** jako vedlejších účastníků řízení takto:

I. Návrh stěžovatele na zrušení § 287 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, se odmítá.

II. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2024 č. j. 11 Tdo 625/2023-696 a rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. března 2023 č. j. 6 To 47/2022-632 bylo porušeno stěžovatelovo právo na svobodu projevu a právo rozšiřovat informace podle čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.

III. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2024 č. j. 11 Tdo 625/2023-696 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. března 2023 č. j. 6 To 47/2022-632 se ve vztahu ke stěžovateli ruší.

IV. Ve zbytku se ústavní stížnost zamítá.

Odůvodnění:

1. V tomto nálezu se Ústavní soud zabývá především zásahem do svobody projevu a práva na informace šéfredaktora tištěného a internetového časopisu, který byl v trestním řízení odsouzen za spáchání trestného činu šíření toxikomanie v podobě podněcování ke zneužívání návykové látky tetrahydrokanabinolu (THC) prostřednictvím článků a inzerce publikovaných v tomto časopisu.

I.**Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí**

2. Stěžovatel byl společně se společností Legal Publishing s.r.o., jejímž je jednatelem, napadeným rozsudkem Okresního soudu v Bruntále shledán vinným ze spáchání přečinu šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, neboť podněcoval zneužívání jiné návykové látky než alkoholu a čin spáchal tiskem a veřejně přístupnou počítačovou sítí. Stěžovatel totiž od konce roku 2010 jako šéfredaktor vydával magazín Legalizace, který se zaměřoval na pěstování konopí a účinky THC. Některé články publikované v tomto magazínu propagovaly konopí a THC způsobem, který mohl ve čtenářích vzbudit rozhodnutí užít je jako návykovou (nikoli léčebnou) látku. Stěžovatel byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců s podmíněným odkladem na dva roky a šest měsíců. Krajský soud v Ostravě napadeným rozsudkem změnil (zmírnil) uložený trest na peněžitý trest v celkové výměře 100 000 Kč. Stěžovatelovo dovolání odmítl Nejvyšší soud napadeným usnesením.

II.**Argumentace stěžovatele**

3. Stěžovatel v ústavní stížnosti uvádí, že magazín Legalizace od počátku plnil tři hlavní funkce – (i) informování široké veřejnosti o problematice konopí, v rámci čehož pomáhal vytvářet společenský tlak na změnu právní regulace konopí, (ii) informování konkrétních odborných a zájmových skupin o aktuálních poznatcích týkajících se konopí a (iii) prevence zaměřená na uživatele konopí, popřípadě i dalších omamných a psychotropních látek. Tyto informace byly doplňovány obsahem *life-stylového* charakteru a zabaleny do obsahově i vizuálně atraktivního celku, a to za účelem zajištění čtenosti. Magazín postrádal vnější zdroje financování, a spoléhal se proto převážně na inzerci. Zvýšení prodejní ceny magazínu by totiž ohrozilo jeho cíle, zejména ve vztahu k prevenci. Stěžovatel se proto domnívá, že šíření informací v magazínu Legalizace sloužilo veřejně prospěšnému cíli a představovalo výkon ústavně zaručeného práva stěžovatele na svobodu projevu i adresátů konkrétních sdělení na informace v rozsahu přiměřeném sledovanému cíli, který nevyžadoval omezení v zájmu demokratické společnosti. Stěžovatel v tomto směru poukazoval na konkrétní legislativní změny, které odpovídaly postojům magazínu Legalizace. Dle názoru stěžovatele orgány činné v trestním řízení nesprávně interpretovaly relevantní ústavní právo, čímž porušily práva stěžovatele zaručená čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a rovněž porušily čl. 22 Listiny.

4. Stěžovatel též namítá porušení svého práva na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny. Soudy si totiž samy učinily závěr o povaze jeho jednání v rozporu

s předloženými vyjádřeními a stanovisky odborníků. Nastal tak extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a právními závěry. Soudy navíc nevyslechly klíčové svědky – vrchní státní zástupkyni v Praze a ředitele Národní protidrogové centrály, kteří mohli vysvětlit, proč již dříve neiniciovali zahájení trestního stíhání stěžovatele, ačkoli znali obsah magazínu Legalizace.

5. Dále stěžovatel brojí proti tomu, že orgány činné v trestním řízení zahrnuly mezi dílčí útoky trestného činu právem dovolené jednání a nepromítly poznatky získané během řízení do skutkové věty. Tím porušily stěžovatelovo právo na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy), zásadu „není trestného činu bez zákona“ (čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy) a princip předvídatelnosti práva. Napadená rozhodnutí stěžovateli navíc nedávají žádné vodítko pro budoucí výkon jeho činnosti, čímž porušují jeho právo podnikat chráněné čl. 26 odst. 1 Listiny.

6. Pro případ, že Ústavní soud vyhoví jeho ústavní stížnosti, stěžovatel žádá, aby byl tento závěr vztažen i na spoluobviněnou právnickou osobu Legal Publishing s.r.o.

7. Stěžovatel je též přesvědčen o neústavnosti samotného § 287 trestního zákoníku, a proto Ústavnímu soudu společně s ústavní stížností podává návrh na jeho zrušení. Poukazuje především na výklad tohoto ustanovení v praxi, který umožňuje trestat jakékoli pozitivní sdělení týkající se návykových látek bez ohledu na jeho objektivní pravdivost. Navíc se tato skutková podstata zcela diskriminačně netýká alkoholu. Takové omezení svobody projevu je zcela zjevně v rozporu s čl. 17 odst. 4 Listiny, neboť není nezbytné. Skutková podstata šíření toxikomanie je též krajně problematická z hlediska předvídatelnosti ve vztahu k službám pro uživatele omamných nebo psychotropních látek, vzdělání, kultury a podobně.

III.

Vyjádření účastníků řízení

8. Nejvyšší soud ve vyjádření k ústavní stížnosti upozornil, že stěžovatel vznáší totožné námitky, jaké uplatnil v trestním řízení. Soudy se s těmito námitkami náležitě vypořádaly. Stěžovatel staví Ústavní soud do role další přezkumné instance. Ve zbytku odkázal Nejvyšší soud na odůvodnění svého rozhodnutí s tím, že neporušil žádné stěžovatelovo základní právo.

9. Krajský soud v Ostravě ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatelově trestní věci věnoval náležitou pozornost. Dokazování proběhlo v řádném kontradiktorním řízení za plného respektování práv stěžovatele. Ke všem odvolacím námitkám se krajský soud vyjádřil.

10. Okresní soud v Bruntále a Okresní státní zastupitelství v Bruntále se k ústavní stížnosti nevyjádřily.

11. Společnost Legal Publishing s.r.o. a Krajské státní zastupitelství v Ostravě se vzdaly postavení vedlejšího účastníka řízení.

12. Nejvyšší státní zastupitelství ve vyjádření k ústavní stížnosti uvedlo, že postup orgánů činných v trestním řízení neporušil ústavně zaručená práva stěžovatele. Stěžovatel

v zásadě opakuje svoji obhajobu. V popisu skutku jsou pro určitý kontext obsaženy i údaje trestněprávně indiferentní, což jej může trochu zneřehlednit, avšak nijak to nezpochybnuje závěr o trestní odpovědnosti stěžovatele. Legitimní snaha stěžovatele přispět ke společenské diskuzi o užívání konopí a změně příslušného právního rámce nemohou ze stěžovatele sejmout odpovědnost za jednání, které se dostalo do kolize s trestním právem. Povzbuzování zájmu o konzumaci konopí specificky pro jeho psychoaktivní účinky nelze považovat za veřejně prospěšný cíl. Stěžovatel nebyl postižen za šíření pravdivých informací o jakýchkoli pozitivních účincích konopí. Výklad prvků skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie v praxi nečiní významnější obtíže. Stěžovatel není oprávněn zaměřit ústavní stížnost ve prospěch jiného subjektu.

13. Ústavní soud zaslal obdržená vyjádření stěžovateli na vědomí.

IV.

Posouzení ústavní stížnosti

IV. 1. Návrh na zrušení § 287 trestního zákoníku

14. Ústavní soud (jeho I. senát) se nejprve zabýval stěžovatelovým návrhem na zrušení § 287 trestního zákoníku. Stěžovatel brojí především proti uplatňování tohoto ustanovení v praxi, nikoli proti jeho normativnímu obsahu jako takovému. Ústavní soud však opakovaně zdůrazňuje, že před derogací právního předpisu musí mít vždy přednost jeho ústavně konformní výklad (náleze ze dne 28. ledna 2004 sp. zn. Pl. ÚS 41/02, N 10/32 SbNU 61, vyhlášený pod č. 98/2004 Sb., či náleze ze dne 18. července 2013 sp. zn. IV. ÚS 457/10, N 124/70 SbNU 133, bod 23). To, že právní předpis není interpretován v souladu s ústavním pořádkem, není samo o sobě důvod pro jeho zrušení (náleze ze dne 13. března 2024 sp. zn. Pl. ÚS 27/23, vyhlášený pod č. 101/2024 Sb., bod 52).

15. Pokud by § 287 trestního zákoníku byl skutečně v praxi uplatňován protiústavním způsobem, byl by to důvod pro zásah ze strany Ústavního soudu – ovšem pro zásah nikoli v podobě zrušení tohoto ustanovení, nýbrž především (na prvním místě) v podobě vyhovění ústavním stížnostem v individuálních případech. V rámci toho by Ústavní soud poskytl ústavně konformní výklad § 287 trestního zákoníku, který by do budoucna orgány činné v trestním řízení zavazoval (čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky, dále jen „Ústava“; k závaznosti nejen výroku, ale i odůvodnění vyhlášených nálezů Ústavního soudu viz například nálezy ze dne 14. října 2000 sp. zn. III. ÚS 200/2000, N 151/20 SbNU 71, a ze dne 28. července 2020 sp. zn. IV. ÚS 1328/20, N 157/101 SbNU 98, bod 32). Tím, zda byl § 287 trestního zákoníku vyložen a aplikován ústavně konformním způsobem v tomto konkrétním případě, se Ústavní soud bude zabývat níže v rámci vlastního posouzení ústavní stížnosti.

16. Stěžovatel též poukazoval na to, že skutková podstata šíření toxikomanie „zjevně diskriminačně“ nedopadá na alkohol. K tomu Ústavní soud připomíná, že pokud by posuzoval šíři hranic kriminalizace určitých typů jednání, suploval by roli zákonodárce, což mu zásadně nepřísluší (náleze ze dne 20. února 2001 sp. zn. Pl. ÚS 5/2000, N 31/21 SbNU 273, vyhlášený pod č. 127/2001 Sb.). Skutková podstata trestného činu formálně vyjadřuje takové jednání, jež většina dosažená při hlasování v zákonodárném sboru, která reprezentuje společnost, považuje za natolik společensky nebezpečné, že je musí samostatně prohlásit za trestné a vymezit jako samostatnou

skutkovou podstatu trestného činu (nález ze dne 26. května 2020 sp. zn. Pl. ÚS 46/18, N 104/100 SbNU 207, vyhlášený pod č. 312/2020 Sb., bod 31). To, že je alkohol jako jediná návyková látka výslovně vyňat z dosahu § 287 trestního zákoníku, je důsledkem právě takového rozhodnutí zákonodárce. Z ústavního pořádku nevyplývá právo na rovné zacházení mezi uživateli různých druhů návykových látek, a proto skutková podstata šíření toxikomanie tak, jak je dnes formulována, nemůže představovat stěžovatelem namítanou diskriminaci, natož diskriminaci THC oproti alkoholu, jak stěžovatel zjednodušeně namítá. Jak Ústavní soud uvedl v usnesení ze dne 14. dubna 2016 sp. zn. II. ÚS 3196/15, úvahy *de lege ferenda* nepředstavují referenční měřítko ústavního přezkumu. „Ústavní soud nemůže být rozsuzovatelem diskusí politického a odborného charakteru. Nastavení trestněprávní politiky v tomto směru je věcí zákonodárce.“

17. K námitce nepředvídatelnosti § 287 trestního zákoníku Ústavní soud jen stručně podotýká, že ústavnímu požadavku právní jistoty odporuje teprve taková neurčitost právní normy, která vylučuje poznání jejího normativního obsahu za pomoci obvyklých výkladových postupů (nález ze dne 23. dubna 2013 sp. zn. Pl. ÚS 28/12, N 63/39 SbNU 187, vyhlášený pod č. 176/2013 Sb., bod 25). Neústavnost konkrétního ustanovení právního předpisu totiž zásadně nezakládají potíže při jeho výkladu (nález ze dne 25. září 2018 sp. zn. Pl. ÚSU 18/17, N 156/90 SbNU 525, vyhlášený pod č. 261/2008 Sb., bod 41). Stěžovatel přitom i v tomto směru poukazuje především na možné potíže při aplikaci § 287 trestního zákoníku (a to pouze v hypotetické rovině), které však lze řešit nápravou individuálních pochybení. Proti textu zákona jako takovému stěžovatel nenamítá prakticky nic.

18. I. senát Ústavního soudu proto neshledal důvod k přerušení řízení a předložení stěžovatelova návrhu na zrušení § 287 trestního zákoníku plénu podle § 78 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, nýbrž tento návrh odmítl jako zjevně neopodstatněný podle § 43 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu (výrok I tohoto nálezu).

IV. 2. Obecná východiska – svoboda projevu a šíření toxikomanie

19. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně připomíná význam svobody projevu, kterou označil za úhelný kámen demokratického státu (nález ze dne 27. září 2005 sp. zn. I. ÚS 394/04, N 184/38 SbNU 471), respektive konstitutivní znak demokratické pluralitní společnosti a jednu ze základních podmínek pro její chod a sebeuplatnění jednotlivce (nález ze dne 6. března 2012 sp. zn. I. ÚS 823/11, N 44/64 SbNU 521, bod 19). V rámci demokratické pluralitní společnosti se může každý vyjadřovat k věcem veřejným. Z ústavního hlediska platí předpoklad, že kritika veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami je přípustná (dovolená). Tento předpoklad je výrazem demokratického principu, respektive účasti občanské společnosti na věcech veřejných (nález ze dne 11. listopadu 2005 sp. zn. I. ÚS 453/03, N 209/39 SbNU 215, shodně též nález ze dne 30. ledna 2018 sp. zn. I. ÚS 4035/14, N 13/88 SbNU 191, bod 34).

20. Při informování veřejnosti o otázkách veřejného zájmu hrají nezastupitelnou roli média. Umožňují udržovat veřejnou diskuzi, v níž se střetávají různé názory, a poskytují tak jednotlivcům i různým společenským skupinám příležitost přispět k utváření obecnějšího názoru. Představují tedy rozhodující faktor v nikdy nekončícím procesu

utváření názorů a nakonec i vůle jednotlivců, společenských skupin a politických institucí (nález ze dne 17. července 2007 sp. zn. IV. ÚS 23/05, N 111/46 SbNU 41, bod 30).

21. I Evropský soud pro lidská práva (dále též „ESLP“) opakovaně zdůrazňuje význam médií pro šíření informací a myšlenek ohledně všech záležitostí veřejného zájmu (rozsudek ze dne 24. února 1997 ve věci *De Haes a Gijssels proti Belgii*, stížnost č. 19983/92, bod 37, či rozsudek velkého senátu ze dne 20. května 1999 ve věci *Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku*, stížnost č. 21980/93). Úkolem médií je šířit informace a veřejnost má právo je přijímat (rozsudek pléna ze dne 26. dubna 1979 ve věci *Sunday Times proti Spojenému království*, stížnost č. 6538/74).

22. S ohledem na povahu projednávané věci je třeba připomenout i to, že ústavně chráněny jsou nejen projevy obecně přijímané, nýbrž i takové, které urážejí, šokují nebo znepokojují (rozsudek pléna ESLP ze dne 7. prosince 1976 ve věci *Handyside proti Spojenému království*, stížnost č. 5493/72, bod 49, nález ze dne 20. května 2014 sp. zn. IV. ÚS 1511/13, N 100/73 SbNU 621, bod 33).

23. Ani komerční, respektive ryze apolitické projevy nejsou zcela mimo dosah čl. 17 Listiny. Ochrana takových projevů je však snížena (nález ze dne 23. srpna 2021 sp. zn. II. ÚS 1440/21, N 142/107 SbNU 174).

24. I přes svůj význam pro demokratickou společnost není svoboda projevu absolutní. Je třeba vycházet z toho, že všechna základní práva jsou rovnocenná a případný konflikt práv zaručených čl. 17 Listiny s jinými základními právy (či veřejnými zájmy) se musí řešit cestou testu proporcionality (nález ze dne 3. dubna 2018 sp. zn. IV. ÚS 1200/16, N 64/89 SbNU 25, bod 32). Podle čl. 17 odst. 4 Listiny lze svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace *omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti*. Vyvažování v kolizi stojících zájmů je úkolem primárně pro obecné soudy. Pokud toto vyvažování neprovedou řádně, mohou porušit právo účastníků řízení na soudní ochranu (nález ze dne 21. března 2017 sp. zn. IV. ÚS 3208/16, N 47/84 SbNU 549).

25. Případy šíření toxikomanie se Ústavní soud zabýval již v minulosti. V nálezu ze dne 20. února 2014 sp. zn. III. ÚS 934/13, N 21/72 SbNU 253 se věnoval tzv. *growshopům*, v nichž tehdejší stěžovatelé nabízeli a veřejně prezentovali tištěné materiály, které propagovaly pěstování a užívání marihuany a konopí, poskytovaly návody na pěstování různých vyšlechtěných odrůd konopí za účelem získání co nejvyššího obsahu THC v rostlinách a popisovaly účinky užívání částí rostlin na lidský organismus a obsah THC v jednotlivých odrůdách; dále stěžovatelé nabízeli zákazníkům semena konopí. Ústavní soud neshledal porušení základních práv stěžovatelů, kteří se dovolávali zejména zásady subsidiarity trestní represe.

26. Přechodem šíření toxikomanie v kontextu svobody projevu se Ústavní soud zabýval v usnesení ze dne 17. května 2017 sp. zn. III. ÚS 3489/16, kterým odmítl pro zjevnou neopodstatněnost ústavní stížnost proti trestnímu odsouzení za vydání knihy „Recepty z konopí“. Shledal, že obecným účelem skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie je zabránit šíření zneužívání omamných a psychotropních látek ve společnosti. Takový účel spadá mezi legitimní cíle omezení svobody projevu dle čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy (zdraví, veřejné zdraví, morálka, veřejná

bezpečnost, nepřímou pak i práva a svobody druhých). Hodnocení, zda lze konkrétní projev trestně postihnout jako šíření toxikomanie, Ústavní soud spojil především se skutkovým hodnocením, které zásadně náleží obecným soudům. Knižní díla či jiné tiskoviny v tomto směru nemají samy o sobě žádné privilegované postavení co do formy trestně postižitelného jednání. Debata o problémech spojených se zneužíváním jednotlivých druhů omamných látek a jejich vyvažování s jinými hodnotami či dokonce pozitivními účinky musí probíhat na politickém a odborném fóru, nikoli v řízení před obecnými soudy (viz též usnesení ze dne 7. srpna 2018 sp. zn. I. ÚS 3069/17, bod 18).

27. V usnesení ze dne 13. února 2018 sp. zn. III. ÚS 3566/16 pak Ústavní soud uvedl, že k naplnění skutkové podstaty šíření toxikomanie prostřednictvím šíření knih a obdobných děl je podstatný úmysl pachatele. Je tedy možné, aby určitá kniha v určitém prostředí (veřejné knihovně) sloužila například k získávání poznatků o léčivých účincích konopí, zatímco v jiném prostředí pobízela a vyzývala k zneužívání návykových látek (tehdy byli stíháni a odsouzeni provozovatelé *growshopů*, kteří nabízeli k prodeji mimo jiné určitý typ knih, nikoli autoři těchto knih). Ústavní soud též znovu zdůraznil význam skutkového hodnocení pro vyvození trestní odpovědnosti v každém konkrétním případě.

28. Z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. října 2006 ve věci *Palusinski proti Polsku*, stížnost č. 62414/00, potom vyplývá, že trestní odsouzení za publikaci knihy, která nabádá k užívání návykových látek (vyzdvihuje jejich pozitivní účinky pro fyzické a duševní zdraví, aniž by zmiňovala negativní důsledky jejich užívání), neporušuje čl. 10 Úmluvy. Pro celkový kontext lze zmínit též dvojici rozsudků ze dne 5. března 2009 ve věcech *Hachette Filipacchi Presse Automobile and Dupuy proti Francii*, stížnost č. 13353/05, a *Société de conception de presse et d'édition and Ponson proti Francii*, stížnost č. 26935/05, které se týkaly nezákonné reklamy na tabákové výrobky. ESLP v nich poukázal zejména na širší strategii v rámci boje proti kouření napříč Evropskou unií a obecně na význam veřejného zdraví, což jej vedlo k závěru, že zásah do svobody projevu stěžovatelek obstál v testu nezbytnosti.

29. Problematiky prezentace konopí v médiích se ESLP dotkl v rozsudku ze dne 23. září 2021 ve věci *Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. proti Slovensku* (č. 4), stížnost č. 26826/16. Vyhověl stížnosti mediální společnosti, která dostala pokutu (ve správním řízení) za otevřenou propagaci drog, neboť odvysílala rozhovor se známým zpěvákem o marihuaně. Z odůvodnění tohoto rozsudku vyplývá, že veřejnost má právo na informace o odlišných náhledech na užívání a případnou dekriminálnízaci marihuany (bod 42), a dále zejména požadavek na individuální hodnocení každého projevu (v tehdejšímu případě kladl ESLP důraz na pečlivé posouzení i s ohledem na silnou ochranu novinářů při prezentaci názorů jiných osob).

IV. 3. Vlastní posouzení ústavní stížnosti – svoboda projevu

30. Jak již bylo uvedeno, jakýkoli zásah do svobody projevu musí obstát v testu proporcionality. Ten se v judikatuře Ústavního soudu tradičně skládá ze tří kroků – vhodnosti, potřebnosti a přiměřenosti v užším smyslu (náleze ze dne 12. října 1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94, N 46/2 SbNU 57, vyhlášený pod č. 214/1994 Sb.), jimž musí z povahy věci předcházet hodnocení, zda má zásah do základního práva zákonný podklad a zda sleduje legitimní cíl, se kterým lze zásah poměřovat (přiměřeně náleze ze dne 23. června 2015 sp. zn. II. ÚS 577/13, N 118/77 SbNU 721, bod 22).

31. Není pochyb o tom, že potrestání za skutek spočívající v jednání souvisejícím s vydáváním magazínu Legalizace je zásahem do stěžovatelovy svobody projevu. Tento zásah veřejné moci má základ v § 287 trestního zákoníku. Objektem této skutkové podstaty je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá ze zneužívání návykových látek (jiných než alkoholu; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2015 sp. zn. 11 Tdo 959/2015) a v konečném důsledku i ochrana života a zdraví lidí (ŠÁMAL, P., ŠÁMALOVÁ, M., GRIVNA, T. *Trestní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2023. Cit. dle Beck-online, § 287). Tento cíl lze bezesporu považovat za legitimní a podřadit jej pod ochranu práv a svobod druhých, ochranu veřejného zdraví, popřípadě i ochranu mravnosti ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny (výše citované usnesení sp. zn. III. ÚS 3489/16, bod 15).

32. Ústavní soud se proto bude dále zabývat tím, zda byl zásah do stěžovatelovy svobody projevu způsobit dosažení uvedeného legitimního cíle (kritérium vhodnosti), zda tohoto cíle nebylo možné dosáhnout prostředky, které by stěžovatelovu svobodu projevu omezovaly méně (kritérium potřebnosti), a případně, které z chráněných hodnot dát v kontextu všech relevantních okolností přednost (kritérium přiměřenosti v užším smyslu).

33. V tomto ohledu Ústavní soud předesílá, že pokud by veškerý obsah magazínu Legalizace odpovídal účelu popsanému stěžovatelem v ústavní stížnosti, trestní postih za jeho vydávání by bezpochyby porušoval stěžovatelovu svobodu projevu. Šíření informací souvisejících s problematikou konopí, a to včetně kritiky současné právní úpravy jeho užívání, je totiž příspěvkem do společenské debaty o otázkách veřejného zájmu, mezi něž patří i nastavení trestní politiky státu. Trestní právo by mělo do značné míry zrcadlit hodnotovou orientaci společnosti, pročež je žádoucí, aby formulace jednotlivých skutkových podstat vycházela z co nejširší politické a odborné diskuze, v níž mohou zaznít rozličné i minoritní pohledy na danou otázku. Tato diskuze pochopitelně nikdy nekončí, neuzavírá se přijetím trestního zákoníku, probíhá i poté, vyvíjí se a může vyvolat legislativní proces vedoucí k novelizaci trestního zákoníku a jejím prostřednictvím ke kriminalizaci či dekriminalizaci určitých jednání. Projevy spadající do této kategorie jsou bytostně politické (bez ohledu na to, do jaké míry se opírají i o argumenty odborné), a tedy požívají nejvyšší míry ústavní ochrany. Takové lze omezit jen zcela výjimečně za splnění přísného testu proporcionality, tedy pouze ke splnění závažných cílů, je-li to v demokratické společnosti naprosto nezbytné.

34. Za silně chráněnou lze považovat i diskusi na téma prevence a účinků látek obsažených v konopí (zejména THC a kanabidolu – CBD) na lidský organismus. I ta souvisí s otázkami veřejného zájmu, zejména s ochranou veřejného zdraví, byť nespadá do tradičního jádra svobody projevu, které tvoří projevy politické.

35. Stěžovatel navíc tyto projevy činil z pozice vydavatele tištěného a později i internetového média, tedy subjektu (novináře), který má při formování veřejné debaty o uvedených otázkách zásadní roli. To na straně jedné vede k vyšší míře ochrany, kterou jeho projev tradičně požívá (svoboda tisku), na straně druhé to ale může vést k vyšší míře jeho odpovědnosti, pokud jde o dosah a účinky projevů, které se ocitnou za hranou ústavní ochrany.

36. jednání stěžovatele, v němž orgány činné v trestním řízení spatřovaly trestný čin šíření toxikomanie, však nezahrnovalo vydávání magazínu Legalizace jako takového.

Ostatně trestní soudy připouštěly, že většina publikovaných článků se snaží působit objektivně a poskytovat nezaujaté informace, nepopisují jen pozitivní účinky užívání konopí a produktů z něj, ale i negativní účinky a následky, včetně rizika závislosti (bod 22 rozsudku okresního soudu), dokonce přitakaly obhajobě, že takových relativně objektivních a seriózních článků byla v časopise většina (body 27 a 28 rozsudku okresního soudu) a celkové zaměření časopisu směrem k informování veřejnosti stěžovatele trestní soudy při ukládání trestu označily za polehčující okolnost (viz bod 35 rozsudku okresního soudu a bod 43 rozsudku krajského soudu).

37. Okresní soud vymezil podstatu stěžovatelovy trestné činnosti v uvozovací části skutkové věty napadeného rozsudku tak, že stěžovatel prostřednictvím textů publikovaných v magazínu Legalizace *vyzdvíhoval účinky* látek obsažených v konopí, *navozoval dojem legality pěstování* rostlin konopí, *uveřejňoval kvalifikované návody a rady k pěstování rostlin konopí vedoucí k co největší koncentraci látek včetně THC, návody k výrobě koncentrovaných přípravků z konopí a texty zabývající se následným zpracováním vypěstovaných rostlin konopí, zaměřených na vaření a pečení, dále uveřejňoval příspěvky a inzerci zaměřené na prodej semen konopí s doprovodným textem poukazujícím na obsah účinných látek, chuť a účinky jednotlivých odrůd, zařízení a chemikálie potřebné k pěstování konopí a pomůcky potřebné k užití zpracovaného konopí*, a jako přílohu magazínu Legalizace *distribuoval feminizovaná semena konopí*; stěžovatel též na internetové doméně www.magazin-legalizace.cz publikoval obsah jednotlivých čísel magazínu Legalizace včetně *dalších návodů na pěstování rostlin konopí*.

38. Pokud jde o toto shrnutí skutku, Ústavnímu soudu není zřejmé, jakým způsobem by se takto obecně charakterizované články měly dotýkat otázek veřejného zájmu – stěžovatel ostatně něco takového ani netvrdí. Jeho námitku lze chápat tak, že jelikož magazín Legalizace přispíval do veřejné debaty, nelze ani část jeho obsahu trestně postihnout. Takové pojetí je však mylné. Jak vyplývá z výše citovaných usnesení (sp. zn. III. ÚS 3489/16 a III. ÚS 3566/16), jakož i z judikatury ESLP, každý případ, respektive každý projev je třeba hodnotit přísně individuálně. V této souvislosti se veškerou judikaturou týkající se svobody projevu jako příslovečná červená nit vine požadavek na hodnocení každého projevu v celkovém *kontextu*, v jakém byl učiněn (například nález ze dne 28. listopadu 2011 sp. zn. IV. ÚS 2011/10, N 201/63 SbNU 339, bod 47, či nález ze dne 5. září 2016 sp. zn. I. ÚS 2617/15, N 162/82 SbNU 539, bod 76). Toto hodnocení trestní soudy provedly se závěrem, že publikací článků s popsáním obsahem a konkrétně vyjmenovaných ve skutkové větě rozsudku okresního soudu stěžovatel podněcoval ke zneužívání návykové látky THC.

39. Současně a opakovaně však stěžovateli vysvětlovaly, že není souzen za vydávání magazínu Legalizace jako takového, pouze za tu část své publikační činnosti, která naplnila skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie (bod 28 rozsudku okresního soudu, bod 38 rozsudku krajského soudu a bod 60 usnesení Nejvyššího soudu).

40. Těmto závěrům nelze z ústavního hlediska nic vytknout. Skutková věta rozsudku okresního soudu kromě obecného popisu publikační činnosti stěžovatele proto pokračuje (a musela pokračovat) i konkrétním výčtem článků publikovaných v jednotlivých číslech magazínu Legalizace, včetně shrnutí podstatného obsahu těchto článků, jejichž publikací podle zjištění trestních soudů naplnil skutkovou podstatu přečinu šíření toxikomanie. Identifikovat konkrétní články bylo nezbytné, neboť jinak by skutková věta zůstala

neurčitou a mohla by svádět k závěru, že stěžovatel byl odsouzen za vydávání magazínu Legalizace jako takového, což by nebylo ústavně akceptovatelné, jak je uvedeno výše.

41. Ústavní soud nicméně souhlasí se stěžovatelem, že trestní soudy nebyly v tomto ohledu důsledné a že výčet ve skutkové větě zahrnuje i články, jejichž trestní postih z ústavního hlediska nelze akceptovat.

42. Na první místě je třeba jmenovat článek na str. 18 čísla 21 vydaného dne 9. ledna 2014 (bod 17 skutkové věty), který orgány činné v trestním řízení popsaly jako „článek věnující se problematice trestních řízení proti majitelům tzv. growshopů, vyhrazující se proti kriminalizaci popsaného jednání, zdůrazňující absenci společenské nebezpečnosti takového jednání, neboť dle názoru autora sortiment tzv. growshopů neslouží k užívání či zneužívání konopí či jiných návykových látek“, a článek na str. 56 čísla 3 vydaného dne 10. ledna 2011 (bod 2 skutkové věty) nazvaný „Ohlédnutí za absurditami lysohlávkového podzimu“, který srovnává „nebezpečnost užití hub s užitím alkoholu, které je v ČR zdaleka více tolerováno“.

43. Tyto články jsou učebnicovým příkladem ústavně silně chráněných projevů k otázkám veřejného zájmu, konkrétně k nastavení trestní politiky státu ve vztahu k návykovým látkám. Relevantní též je, že stěžovatel tyto projevy činil jako šéfredaktor časopisu, tedy osoba, která má důležitou roli při formování veřejné debaty (nejen) o těchto otázkách.

44. Dále je třeba zdůraznit, že z napadených rozhodnutí přímo nevyplývá, jakým způsobem tyto články podněcují ke zneužívání THC (respektive jakou právě ony hrají roli pro závěr o tom, že stěžovatel naplnil znaky skutkové podstaty šíření toxikomanie). Kritika kriminalizace jednání souvisejícího s užíváním určitých návykových látek automaticky necílí na ovlivnění rozhodnutí jiných osob užít tyto návykové látky, respektive není sama o sobě způsobilá vyvolat u jiných osob takové rozhodnutí (viz výklad pojmu „podněcování“ v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2014 sp. zn. 8 Tdo 1217/2014).

45. Tyto okolnosti vedou Ústavní soud k závěru, že trestní postih uvedených článků neobstojí již v kritériu vhodnosti, neboť není způsobilý dosáhnout legitimního cíle v podobě ochrany společnosti před škodlivými účinky návykových látek. Články, které kritizují kriminalizaci užívání konopí, totiž v tomto směru nepředstavují prakticky žádnou hrozbu – a není tak nutné proti nim jakkoli zakročovat (*nota bene* prostředky trestního práva, které musí být až poslední možností ochrany nějakého veřejného statku). Většinu obsahu prvního z uvedených článků navíc tvoří rozhovor se dvěma majiteli tzv. *growshopů*, tedy prezentace názorů jiných osob ze strany novináře, což vyžaduje skutečně obezřetný přístup ve vztahu k omezením svobody projevu [viz výše citovaný rozsudek *ESLP Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. proti Slovensku* (č. 4)].

46. Dále je zde článek na str. 26 čísla 2 vydaného dne 8. listopadu 2010 s názvem „Necítíte se dobře? Možná máte ‚nedostatek marihuany‘“ ve kterém se „spekuluje o možném vlivu nedostatku marihuany na špatný zdravotní stav“ (bod 1 skutkové věty), článek na straně 26 čísla 31 vydaného dne 3. září 2015 s názvem „Běhání v rauši, který popisuje pozitivní vliv užití konopí ve spojení s tělesnou aktivitou“ a článek na str. 32 téhož čísla s názvem „Užívání konopí v mládí nevede k psychickým problémům ani dalším zdravotním obtížím v pozdějším věku“ (bod 22 skutkové věty), dále článek

na str. 26 čísla 41 vydaného dne 8. června 2017 s názvem „Osm důvodů, proč by vaše babička měla užívat konopí, který uvádí důvody, proč by starší lidé měli užívat konopí“ (sedmá odrážka bodu 26 skutkové věty), článek na str. 36 čísla 50 vydaného dne 10. prosince 2018 s názvem „Metabolismus THC v lidském těle, zabývající se účinky látky delta-9-THC na lidský organismus“ (šestnáctá odrážka bodu 26 skutkové věty), článek na str. 28 čísla 51 vydaného dne 11. února 2019 s názvem „Konopí jako doplněk ve sportovní kulturistice“ (sedmnáctá odrážka bodu 26 skutkové věty) a článek na str. 74 čísla 53 vydaného dne 6. června 2019 s názvem „Tak upaluj! Cesta je cíl, popisující přínos THC při sportu“ (osmnáctá odrážka bodu 26 skutkové věty).

47. Byť stěžovatelova charakteristika těchto článků jako „osvěta“ může působit nadneseně (takto však o nich hovořil i okresní soud), nelze popřít, že povětšinou shrnují výsledky různých studií a zabývající se z různých hledisek vlivem látek obsažených v konopí (zejména THC a kanabidolu – CBD) na lidský organismus. Tyto informace nesouvisejí s otázkami veřejného zájmu ve stejné intenzitě, jako je tomu u politického projevu, nelze však vyloučit, že mohou přispět k veřejné debatě. Mnoho z nich se týká sportu a fungování lidského organismu obecně, což jsou témata, o něž se v míře větší, či menší zajímá většina společnosti (sice ne vždy ve vztahu ke konopí, nicméně je legitimní také v těchto ohledech přinášet třeba i menšinové pohledy na danou problematiku).

48. Ve vztahu k těmto článkům by sice napadená rozhodnutí mohla projít testem vhodnosti (tyto články by mohly ve čtenářích vyvolat zájem například vyzkoušet při sportu kouření marihuany) i potřebnosti (na první pohled zde není jiné opatření, které by vedlo ke stejnému cíli jako aplikace § 287 trestního zákoníku), neobstojí však v poměrování v třetím kroku testu proporcionality. Ústavní soud v tomto směru zdůrazňuje především to, že uvedené články se konopí věnují v širším rámci, nikoli pouze ve vztahu k jeho psychoaktivním účinkům (které jsou důvodem typického „zneužívání“, k němuž pachatel trestného činu šíření toxikomanie podněcuje), a nevyznívají pro ně vždy zcela pozitivně (například článek „Běhání v rauši“ zmiňuje řadu negativních aspektů užívání konopí při sportu). Navíc nelze trestat jakoukoli pozitivní zmínku o konopí – takový postup by měl zmrazující účinek (*chilling effect*) na veřejnou diskuzi, do níž i drogová problematika (chtě nechtě) patří.

49. Dále jsou zde návody na využití konopí k výrobě různých mastí, tinktur a olejů, konkrétně článek „Recept na konopnou/bylinnou mast, který přináší podrobný návod na výrobu masti z konopí a konopného květu“ na str. 34 čísla 4 vydaného dne 7. března 2011 (bod 3 skutkové věty), článek s názvem „Fénixovy slzy za konopný výtažek“ na str. 30 čísla 6 vydaného dne 8. července 2011 (bod 5 skutkové věty), článek s názvem „Návod na konosprej, ústní sprej z konopí“, který obsahuje návod k výrobě a aplikaci spreje na ústní sliznici, na str. 44 čísla 13 vydaného dne 6. září 2012 (bod 10 skutkové věty), článek s názvem „Návod: OBOLEJ Konopný olej obohacený konopím, popisující návod na výrobu a aplikaci konopného oleje“ na str. 40 čísla 14 vydaného dne 1. listopadu 2012 (bod 11 skutkové věty), článek s názvem „Jak si vybavit konopnou lékárnu, kde je uveden návod na výrobu mastí, tinktury či extraktu z konopí“, na str. 18 čísla 20 vydaného dne 31. října 2013 (bod 16 skutkové věty), článek s názvem „Konopné čípky – Opomíjený poklad domácí lékárničky, mimo jiné popisující návod výroby konopných čípků z výtažku či přímo z konopí a dále aplikaci těchto čípků“ na str. 24 čísla 34 vydaného dne 3. března 2016 (bod 25 skutkové věty), článek s názvem „Domácí konopná mast 2.0, poskytující komplexní návod na výrobu masti z konopí“ na str. 24 čísla 42 vydaného dne

10. srpna 2017 (osmá odrážka bodu 26 skutkové věty)] a článek na str. 78 čísla 49 vydaného dne 27. srpna 2018 s názvem „Je možné doma vypěstovat konopí v léčebné kvalitě?“ (patnáctá odrážka bodu 26 skutkové věty).

50. I na publikaci těchto článků dopadá stěžovatelovo právo šířit informace, resp. projevy, které se v tomto případě týkají zdraví. Proto i tyto články do jisté míry přispívají do veřejné debaty. Jinak lze v zásadě odkázat na to, co Ústavní soud dovodil k článkům týkajícím se vlivu látek obsažených v konopí (zejména THC a kanabidolu – CBD) na lidský organismus (viz výše bod 47).

51. Také ve vztahu k uvedeným návodům na výrobu různých mastí, tinktur a podobně napadená rozhodnutí mohou projít testem vhodnosti a potřebnosti (opět lze odkázat výše na bod 48), nikoli však již testem přiměřenosti v užším smyslu. V tomto směru je podstatné, že tzv. lékařské využití konopí je v současné době zákonem dovolené (sice za splnění přísných podmínek, nejde však o činnost zakázanou, respektive z pohledu zákonodárce škodlivou *per se*) a že skutkovou podstatu šíření toxikomanie naplňuje pouze takové jednání, jímž pachatel podněcuje *zneužívání* návykové látky, tedy škodlivé jednání, které je v rozporu s účelným využitím konopí [VICHEREK, R. in ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Cit. dle Beck-online, § 287]. Lze mít přitom oprávněné pochybnosti o tom, zda lze právě výrobu různých léčivých přípravků z konopí považovat za zneužívání v naznačeném smyslu. Ostatně například v článku „Konopné čípky – Opomíjený poklad domácí lékárníčky“ autor zmiňuje, že nemocní, kteří konopí užívají k léčebným účelům, nestojí o změněné stavy vědomí (což je cíl, ke kterému zneužívání návykových látek zpravidla vede), a právě s aplikací konopných čípků nejsou spojeny psychoaktivní účinky THC. Jiným slovy dává najevo, že využití konopí popsáním způsobem k jeho zneužití nepovede.

52. Ústavní soud tedy shrnuje, že trestní postih článků obsahujících kritiku trestní politiky státu ve vztahu ke konopí, článků věnujících se účinkům konopí na lidský organismus (v ohledu širším než jen psychoaktivní působení) a návodů na výrobu různých léčivých přípravků z konopí nelze považovat za přiměřené omezení, a tudíž porušuje stěžovatelovu svobodu projevu a právo rozšiřovat informace dle čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny.

53. Jak bylo výše uvedeno, obecné soudy na argumentaci, kterou stěžovatel poukazoval na nepřiměřenost postihu některých článků, reagovaly tím, že jednání stěžovatele posuzovaly jako jeden celek, nikoli dílčím způsobem, a zohlednily právě celkový kontext, z něhož bez důvodných pochybností vyplývá podněcování ke zneužívání psychoaktivního konopí (bod 59 usnesení Nejvyššího soudu).

54. Takový argument je však ve zjevném napětí s tím, jak orgány činné v trestním řízení na počátku svých úvah vydělily z celého obsahu magazínu Legalizace jen ty texty, které (byť ve svém souhrnu) naplňovaly znaky skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie. Nelze si totiž na jednu stranu z publikační činnosti stěžovatele jako celku vybrat jen „závadné“ články, a poté, co stěžovatel namítá, že jsou mezi nimi i takové, které nemohou být považovány za trestné, tvrdit, že jeho jednání bylo posuzováno jako jeden celek. Navíc není zřejmé, z jakého důvodu by skutková věta odsuzujícího rozsudku vyjmenovávala konkrétní články, pokud by právě jejich publikací (byť v souhrnu s dalšími) stěžovatel neměl spáchat trestný čin. Nejvyšší soud označil argumentaci,

kteřou stěžovatel v tomto směru uplatnil, za účelovou, avšak účelový je spíše způsob, jakým se s ní Nejvyšší soud vypořádal.

55. Jak již Ústavní soud uvedl výše, specifikace konkrétních článků, jejichž publikací měl stěžovatel spáchat přečin šíření toxikomanie, ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku je nezbytná pro individualizaci a identifikaci skutku (výše bod 40 a následující). Ústavní soud nezpochybňuje závěr trestních soudů, že skutkovou podstatu trestného činu nenaplnila publikace každého z vyjmenovaných článků zvlášť, nýbrž uveřejnění všech ve svém souhrnu. Stejně tak Ústavní soud nemůže vyloučit, že stěžovatel skutečně spáchal přečin šíření toxikomanie [takový závěr nám nepřisluší, navíc články, jejichž trestní postih jsme vyhodnotili jako porušení stěžovatelových základních práv, představovaly jen malý podíl v množině textů, za jejichž publikaci byl stěžovatel odsouzen (dva články týkající se kriminalizace užívání konopí, sedm článků věnujících se vlivu konopí na lidský organismus a osm návodů na lékařské využití konopí v rámci 37 čísel magazínu Legalizace, v každém z nich byly označeny vyšší jednotky článků]. I pokud by z popisu skutku vypadly, nelze vyloučit, že by stále zůstával dostatečný podklad pro závěr o vině stěžovatele. Jakkoli to nelze ze strany Ústavního soudu předjímat, ani tak by to nemohlo ospravedlnit ponechání těchto ústavně chráněných textů (sdělení) v popisu skutku. Popisem skutku, zahrnujícím i tyto články, se totiž dává najevo, že i tyto články přispěly k naplnění skutkové podstaty trestného činu, byť ji nenaplnily samy o sobě. S ohledem na význam svobody projevu a práva šířit informace v demokratické společnosti nelze akceptovat, aby byť i menší část jinak rozsáhlého výroku odsuzujícího rozsudku kriminalizovala ústavně chráněný výkon těchto základních politických práv. Takový postup by bezesporu vedl k ochlazení (či dokonce zmrazení – již zmíněný *chilling effect*) veřejné debaty ohledně kontroverzních témat, mezi něž patří i drogová problematika, což je výsledek značně nežádoucí.

56. Ústavní soud znovu připomíná, že čl. 17 Listiny chrání i kontroverzní projevy a sdělení, či přesněji řečeno projevy a sdělení, které aktuálně společnost, její větší, či menší část, její reprezentace či vláda za kontroverzní považuje. Z ústavní garance svobody projevu vyplývá požadavek na ústavněkonformní interpretaci právních předpisů, které svobodu projevu limitují, ve prospěch uplatnění základního práva (výklad *in favorem libertatis*), při trestněprávním postihu se vedle toho tato garance promítá i do obecné zásady presumpce nevinny, z níž vyplývá, že v případě pochybností o vině obviněného, resp. obžalovaného je třeba rozhodnout v jeho prospěch (*in dubio pro reo*). Lapidárně řečeno, kardinální význam svobody projevu v demokratickém právním státě musí v hraničních situacích vždy vést k upřednostnění její ochrany i za cenu ponechání některých potenciálně škodlivých projevů bez trestu, jinak riskujeme podstatně více.

57. V této souvislosti stěžovatel též oprávněně namítá, že mu napadená rozhodnutí nedávají do budoucna žádné vodítko pro výkon jeho činnosti. Tvrzeným zásahem do stěžovatelova práva podnikat se však Ústavní soud nebude samostatně zabývat, neboť to v kontextu právě uvedeného nepovažuje za nezbytné; stěžovatel tuto námitku navíc prakticky vůbec nerozvedl.

IV. 4. Další (procesní) námitky

58. K posouzení zbývá námitka, že trestní soudy rozhodly v rozporu se stanovisky odborníků, která stěžovatel předložil, a nevyslechly vrchní státní zástupkyni v Praze

a ředitele Národní protidrogové centrály, kteří mohli vysvětlit, proč neiniciovali zahájení trestního stíhání stěžovatele dříve.

59. Tato námitka je nedůvodná. Všechny tři trestní soudy označily stěžovatelem navrhovaný výslech čtyř odborníků zabývajících se drogovou problematikou za nadbytečný důkaz. Okresní soud k tomu uvedl, že tito svědci by se měli vyjadřovat k přínosu činnosti stěžovatele, k účinkům konopí a konopných produktů a k právní úpravě, tedy spíše k záležitostem, které stěžovateli nebyly kladeny za vinu; jejich názor byl navíc uveden již v písemných vyjádřeních, která stěžovatel předložil a soud je vzal v úvahu (bod 34 napadeného rozsudku; viz též bod 41 rozsudku krajského soudu a bod 68 usnesení Nejvyššího soudu). Takové odůvodnění neprovedení důkazu odpovídá judikatuře Ústavního soudu, podle níž soudy nemusejí provádět takové důkazy, které jsou navrhovány k ověření či vyvrácení skutečností, jež nemají relevantní souvislost s předmětem řízení, dále důkazy, které nejsou způsobilé ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, a konečně důkazy nadbytečné, jež se vztahují ke skutečnosti, která již byla v řízení bez pochybností ověřena či vyvrácena (například nálezy ze dne 29. června 2004 sp. zn. III. ÚS 559/03, N 57/33 SbNU 339, a ze dne 30. června 2004 sp. zn. IV. ÚS 570/03, N 91/33 SbNU 337). Ústavní soud k tomu jen dodává, že stěžovatel se na názory odborníků odvolával především v souvislosti s hodnocením svého jednání jako (nikoli) trestného činu, nechtěl tedy jejich prostřednictvím prokázat nějakou skutečnost. Právní hodnocení však náleží pouze soudu, který tuto svou odpovědnost nemůže přenášet na jiné osoby (například nálezy ze dne 28. června 2022 sp. zn. I. ÚS 1785/21, bod 19).

60. Za neústavní nelze považovat ani závěr trestních soudů o nadbytečnosti výslechu vrchní státní zástupkyně v Praze a ředitele Národní protidrogové centrály. Skutečnost, že proti stěžovateli nebylo zahájeno trestní stíhání dříve (jednání, za něž byl stěžovatel odsouzen, započalo již v roce 2010), totiž nemá žádný vztah k otázce naplnění skutkové podstaty trestného činu. Stěžovatel ani netvrdil, že by jej některá z uvedených osob výslovně ujistila (*nota bene* v rámci výkonu své funkce), že jeho jednání není trestné – právě naopak, ze skutkových zjištění okresního soudu vyplývá, že ředitel Národní protidrogové centrály stěžovatele výslovně upozornil na to, že obsah jeho časopisu může naplnit znaky skutkové podstaty šíření toxikomanie.

V. Závěr

61. Ústavní soud tedy uzavírá, že obecné soudy porušily stěžovatelovo právo na svobodu projevu a právo rozšiřovat informace zaručené v čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny, neboť do skutkové věty odsuzujícího rozsudku zahrnuly (respektive v ní ponechaly) i články v magazínu *Legalizace*, jejichž trestní postih není přiměřeným opatřením pro dosažení legitimního cíle, který skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie v § 287 trestního zákoníku sleduje. Není přitom vyloučeno, že porušením stěžovatelova základního práva je i postih publikace dalších článků než těch, které Ústavní soud výslovně analyzoval v bodech 42 a následujících, které stačily pro kasaci napadených rozhodnutí v rozsahu nezbytném pro závěr o jejich neústavnosti. Prostor pro případné přehodnocení dosavadních závěrů trestních soudů ve vztahu k dalším projevům stěžovatele ve světle tohoto nálezu Ústavního soudu bude v dalším řízení dle § 314h odst. 1 trestního řádu.

62. Ústavní soud proto vyhověl ústavní stížnosti [§ 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu] a ve vztahu ke stěžovateli zrušil napadené usnesení Nejvyššího soudu a rozsudek Krajského soudu v Ostravě [§ 83 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Rozhodl tak mimo ústní jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

63. Návrh stěžovatele na zrušení § 287 trestního zákoníku Ústavní soud, jak již bylo uvedeno, odmítl pro zjevnou neopodstatněnost podle § 43 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

64. Ústavní soud ve zbývajících částech, tj. proti rozsudku Okresního soudu v Bruntále, ústavní stížnost zamítl pro nedůvodnost (§ 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) s ohledem na její subsidiární povahu a zásadu minimalizace zásahů Ústavního soudu do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť případné vady rozsudku okresního soudu a porušení základních práv stěžovatele může napravit svým novým rozhodnutím Krajský soud v Ostravě, pro což Ústavní soud zrušením jeho rozsudku vytvořil dostatečný procesní prostor.

65. Stejný závěr platí i pro stěžovatelův návrh vztáhnout závěry vyhovujícího nálezu i na spoluobviněnou právnickou osobu Legal Publishing s.r.o., která nepodala ústavní stížnost, na základě trestněprávní zásady tzv. dobrodiní v souvislosti (*beneficium cohaesionis*). Ústavní soud sice již v minulosti dovodil, že princip *beneficium cohaesionis* se může uplatnit i v řízení o ústavní stížnosti (nález ze dne 4. listopadu 1999 sp. zn. III. ÚS 188/99, N 156/16 SbNU 157, viz též nálezy ze dne 9. ledna 2014 sp. zn. III. ÚS 1980/13, N 1/72 SbNU 23, bod 18, ze dne 9. října 2013 sp. zn. Pl. ÚS 25/13, N 175/71 SbMI 69, bod 32, či ze dne 8. února 2022 sp. zn. IV. ÚS 2718/21, N 16/110 SbNU 142, bod 43), není to však přístup jediný [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 553/05 ze dne 20. září 2006 (N 167/42 SbNU 407)]. Princip subsidiarity ústavní stížnosti naopak opodstatňuje zdrženlivost Ústavního soudu při aplikování této ryze trestněprávní zásady, *nota bene* v situaci, kdy jde o spoluobviněnou právnickou osobu, jejímž společníkem a jednatelem je sám stěžovatel, který zvolil právě takovou procesní strategii, že podal ústavní stížnost jen za sebe a nikoli též za spoluobviněnou právnickou osobu, která se pak navíc výslovně vzdala postavení vedlejší účastnice. Prostor pro případné uplatnění *beneficii cohaesionis* na spoluobviněnou právnickou osobu Legal Publishing s.r.o. vzhledem k tomu, že byla odsouzena za publikaci týchž článků jako stěžovatel (či přesněji některých z nich, neboť její trestná činnost podle popisu skutku započala až v roce 2016), tak bude v řízení před Krajským soudem v Ostravě (§ 261 trestního řádu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 27. listopadu 2024

Jan Wintř
předseda senátu